

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ &
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

1517-2017

500 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ

28-30 Μαρτίου 2017

Κέντρο Διάδοσης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων
[ΚΕΔΕΑ]

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ Ι , (3ης Σεπτεμβρίου,
Πανεπιστημιούπολη, Θεσσαλονίκη)

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπό την αιγίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου
&
την υποστήριξη του Γερμανικού Προξενείου Θεσσαλονίκης

Προγραμμα

Τρίτη 28 Μαρτίου

09.00 – 09.30 ΠΡΟΣΕΛΕΥΣΗ—ΕΓΓΡΑΦΕΣ

09.30 – 10.00 ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ

- Χαιρετισμοί επισήμων
- Κήρυξη της έναρξης του συνεδρίου από τον Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Προύσης **Ελπιδοφόρο** και τον π. **Χρήστο Φιλιώτη**

10.00 - 10.45 **ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ Ι** (Πρόεδρος: μητροπ. Ελπιδοφόρος)

André Birmelé [Strasbourg]: *Εορτασμοί για τα 500 χρόνια Μεταρρύθμισης (1517-2017). Γιατί, πώς και με ποιους;*

10.45 - 11.10 **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**

11.10 – 13.30 **Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ**

11.10 **Theodor Dieter** [Strasbourg], *Οι θεμελιώδεις αρχές της θεολογίας του Λουθήρου*

11.30 **Andreas Müller** [Kiel], *Μεταρρύθμιση και περιοχή – Οι λόγοι για τη μεταρρύθμιση στο Schleswig-Holstein*

11.50 **Françoise Vinel** [Strasbourg], *Προσκλήσεις για Μεταρρύθμιση στους ιεροκήρυκες της Ρηνανίας του 14ου και 15ου αιώνα: επιχειρήματα αρχαία και νεότερα*

12.10 πρωτοπρ. Χρήστος Φιλιώτης [Θεσσαλονίκη], *Οι λόγοι της μεταρρυθμιστικής κίνησης του Λουθήρου κατά τον καθηγητή Νίκο Ματσούκα*

12.30-13.00 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Ξενάγηση σε βυζαντινά μνημεία της πόλης (Ροτόντα - Άγιος Δημήτριος) από την επίκ. καθηγήτρια Αγγελική Τριβυζαδάκη

17.00 - 20.30 Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ (Πρόεδρος: Theodor Dieter)

17.00 Μητροπολίτης Προύσης **Ελπιδοφόρος Λαμπруνιάδης** [Θεσσαλονίκη], *Οι 95 θέσεις του Λουθήρου*

17.20 Jennifer Wasmuth [Strasbourg], *Το σύμβολο Νικαίας- Κωνσταντινουπόλεως στο Λούθηρο και το Μελάχθωνα*

17.40 Madeleine Wieger [Strasbourg], *Πτυχές της λουθηρανικής πνευματικότητας*

18.00 Θεόδωρος Πιτταράς [Θεσσαλονίκη], *Η Θεία Ευχαριστία στους Πατέρες της Εκκλησίας και στο Λούθηρο*

18.20 - 18.40 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

18.40 Daniel Gerber [Strasbourg], *Από το Λούθηρο στο σήμερα: 500 χρόνια προτεσταντικής ερμηνείας*

19.00 Αικατερίνη Τσαλαμπούνη [Θεσσαλονίκη], *Η συμβολή του Λουθήρου στη μελέτη της Βίβλου. Μία ορθόδοξη προσέγγιση*

19.20 - 19.40 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

19.40 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ II (Πρόεδρος: Αικ. Τσαλαμπούνη)

Volker Leppin [Tübingen]: *Οι λόγοι της Μεταρρύθμισης στη θεολογία του Λουθήρου*

Τετάρτη 29 Μαρτίου

09.00 – 11.20 Γ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΕΣ

(Πρόεδρος: Françoise Vinel)

09.00 Επίσκοπος Αβύδου **Κύριλλος Κατερέλος** [Αθήνα], *Οι 95 θέσεις του Λουθήρου στην πορεία της Μεταρρύθμισης*

09.20 **Marc Vial** [Strasbourg], *Λούθηρος και Καλβίνος: Η διαφοροποίηση του Καλβίνου*

09.40 **π. Βασίλειος Γεωργόπουλος** [Θεσσαλονίκη], *Η εικονοκλαστική θεολογία του Ιωάννη Καλβίνου*

10.00 **Rémi Gounelle** [Strasbourg], *Οι μεταρρυθμιστές και οι Πατέρες της Εκκλησίας*

10.20 **Michele Cutino** [Strasbourg], *Οι Μεταρρυθμιστές και οι εκδόσεις κειμένων Ελλήνων Πατέρων*

10.40 - 11.00 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

11.00 - 11.20 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

11.20 – 14.30 Δ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΟΙ ΕΠΑΦΕΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ (Πρόεδρος: Andreas Müller)

11.20 **Martin Illert** [Hannover], *Η ερμηνευτική στους διμερείς διαλόγους της Ευαγγελικής Εκκλησίας της Γερμανίας με τα Ορθόδοξα Πατριαρχία Κωνσταντινουπόλεως, Μόσχας, Βουκουρεστίου και Σόφιας*

11.40 **Κωνσταντίνος Χρήστου** [Θεσσαλονίκη], *Η Μεταρρύθμιση σε χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης*

12.00 **Ion-Marian Croitoru** [Bucharest], *Η Μεταρρύθμιση σε χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης κατά τους 16ο και 17ο αιώνες. Μία γενική επισκόπηση*

12.20 Συμεών Πασχαλίδης [Θεσσαλονίκη], Δύο θεολόγοι του Αγίου Όρους και η πρώτη ορθόδοξη αντίδραση στη θεολογία του Λουθήρου στις αρχές του 16ου αιώνα

12.40 - 13.00 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

13.00 - 14.30 (Πρόεδρος: Δέσπω Λιάλιου)

13.00 Μητροπολίτης Μεσσηνίας **Χρυσόστομος Σαββάτος** [Αθήνα], Συμβολική θεώρηση των Ομολογιακών Κειμένων του 17ου αιώνα

13.20 **Ιωάννης Κουρεμπελής** [Θεσσαλονίκη], Ο Μητροφάνης Κριτόπουλος στη Θεολογική Σχολή της Ελμστάδης κατά την περίοδο του G. Kalixt. Ένα διαλογικό παράδειγμα και η θεολογική του σημασία

13.40 **Κωνσταντίνος Μποζίνης** [Θεσσαλονίκη], Η επίδραση της Μεταρρύθμισης στον ορθόδοξο κόσμο κατά τον 17ο αιώνα. Το έργο του Ζαχαρία Γεργάνου

14.00 - 14.30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

18.00 - 20.30 Δ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ (ΣΥΝΕΧΕΙΑ): ΟΙ ΕΠΑΦΕΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ (Πρόεδρος: Μητροπολίτης Μεσσηνίας Χρυσόστομος Σαββάτος)

18.00 Μητροπολίτης Σασίμων **Γεννάδιος Λυμούρης** [Οικουμενικό Πατριαρχείο], Ο διάλογος Ορθοδοξίας και Λουθηρανισμού για την ενότητα της Εκκλησίας. Συμφωνίες και διαφορές σε εξέλιξη

18.20 **Jennifer Wasmuth** [Strasbourg], Ο διεθνής διάλογος Λουθηρανών και Ορθοδόξων

18.40 **Μαρίνα Κολοβοπούλου** [Αθήνα], Η παράδοση στο σύγχρονο διάλογο Ορθοδόξων και Λουθηρανών

19.00 -19.20 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

19:20 Στέλιος Τσομπανίδης [Θεσσαλονίκη], *Η σημασία των πρώτων επαφών της Μεταρρύθμισης με την Ορθόδοξη Εκκλησία για το σύγχρονο οικουμενικό διάλογο*

19:40 Michel Stavrou [Paris], *Η κοινή λουθηρο-καθολική δήλωση του 1999 για τη δικαίωση από ορθόδοξη άποψη*

20:00 – 20:30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Πέμπτη 30 Μαρτίου

08.30 - 10.00 Ακολουθία Μ. Κανόνα στον ιερό ναό της Θεολογικής Σχολής (4ος όροφος)

10.30 – 12.30 Ε΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: Ο ΔΙΜΕΡΗΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΥΘΗΡΑΝΙΣΜΟΥ (Πρόεδρος: André Birmelé)

10.30 Theodor Dieter [Strasbourg], *Μέθοδοι και σκοποί του διεθνούς λουθηρο-καθολικού διαλόγου*

10.50 Joseph Famerée [Louvain-la-Neuve], *Η κοινή δήλωση για τη διδασκαλία της δικαίωσης. Η θεολογική της σημασία για τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία*

11.10 Michel Fédou [Paris], *Το λουθηρο-καθολικό κείμενο «Από τη διαμάχη στην κοινωνία»: κάποια διακυβεύματα για τον οικουμενικό διάλογο*

11.30 Βασιλική Σταθοκώστα [Αθήνα], *Η Μεταρρύθμιση και οι Διαχριστιανικές Σχέσεις 500 χρόνια μετά. Κριτική θεώρηση από ορθόδοξο πλευράς του κειμένου “From Conflict to Communion” (Lutheran-Catholic Common Commemoration of the Reformation in 2017)*

11.50 Νικόλαος Ξιώνης [Αθήνα], *Προϋποθέσεις μιας κριτικής της κοινής διακήρυξης περί δικαίωσης μεταξύ Λουθηρανών και Ρωμαιοκαθολικών εξ απόψεως ορθόδοξου θεολογίας*

12.10 - 12.30 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

12.30 – 14.50 ΣΤ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ (Πρόεδρος : Μητροπολίτης Σασσίμων Γεννάδιος Λυμούρης)

12.30 Jerôme Cottin [Strasbourg], *The Contribution of the Reformation to the Art*

12.50 Δέσπω Λιάλιου [Θεσσαλονίκη], *Humanism – Luther and Greek Revolution*

13.10 Φιλήμων Παιονίδης [Θεσσαλονίκη]: *Ο Προτεσταντισμός και η υπονόμευση της απόλυτης μοναρχίας: Η περίπτωση των Vindiciae, Contra Tyrannos (1579)*

13.30 Georg Pfleiderer [Basel], *Δυτική προτεσταντική ηθική και σύγχρονος καπιταλισμός. Εξετάζοντας την επικαιρότητα του Weber*

13.50 Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος [Θεσσαλονίκη], *Πολιτική θεωρία και Λούθηρος*

14.10 Σπύρος Μακρής [Θεσσαλονίκη], *Η θεολογία του πάσχοντος Θεού ως πολιτική θεολογία. Η περίπτωση του Jürgen Moltmann*

14.30 - 14.50 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

18.00 – 20.30 Ζ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ: Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΣΗΜΕΡΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ (Πρόεδρος: Κωνσταντίνος Χρήστου)

18.00 Philipp David [Kiel], *Solus Christ. Μία θεμελιώδης αρχή της Μεταρρύθμισης και η οικουμενική της σημασία στη σύγχρονη Ευρώπη*

18.20 Daniel Mourkojannis [Kiel], *Μνήμη της Μεταρρύθμισης στη Γερμανική δημόσια ζωή. Τί περιμένει η κοσμική και η θρησκευτική Γερμανία από την επέτειο της Μεταρρύθμισης;*

18.40 André Munzinger [Kiel], *Συναναστροφή με ποικιλία. Μεταρρυθμιστική θεολογία στην εποχή πλουραλιστικών κοσμοθεωριών*

19.00 - 19.20 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

19.20 Maike Schult [Kiel], *Ελευθερία του Χριστιανού. Δυνατότητες και σύνορα της μεταρρυθμιστικής εικόνας του ανθρώπου στη σύγχρονη ποιμαντική*

19.40 Christiane Zimmermann [Kiel], *Ο Λούθηρος και η καινούργια προοπτική στον Απ. Παύλο*

20.00 - 20.20 ΣΥΖΗΤΗΣΗ

20.20 - 20.30 ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ—ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
(Πρωτ. Χρήστος Φιλιώτης- Βλαχάβας, Andreas Müller, Madeleine Wieger, Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, Ελένη Χρυσάφη)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

Πρωτοπρεσβ. Αν. Καθηγητής, Χρήστος Φιλιώτης - Βλαχάβας,
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας ΑΠΘ
(filiotis@past.auth.gr)

Τηλ. 00306976790932, 0033676147751

ΧΟΡΗΓΟΙ

Evangelisch-Lutherische
Kirche in Norddeutschland

4378

Théologie
Protestante

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

reformation-im-norden.de

alumni kiel e.v.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

- Μητρ. Προύσης Ελπιδοφόρος, αναπ. καθηγητής, Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας ΑΠΘ (elpidof@gmail.com)
- Καθ. Δέσπω Λιάλιου, Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας ΑΠΘ (lialiou@past.auth.gr)
- Καθ. Rémi Gounelle, Κοσμήτορας της Προτεσταντικής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου (rgounell@unistra.fr)
- Καθ. Andreas Müller, Κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου του Kiel (Amylonas@o2online.de)
- Καθ. André Birmelé, Ινστιτούτου για την Οικουμενική Έρευνα στο Στρασβούργο (andre.birmele@orange.fr)
- Καθ. Cutino Michele, Καθολική Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου (cutino@unistra.fr)
- Αναπλ. καθ. π. Χρήστος Φιλιώτης, Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας ΑΠΘ (filiotis@past.auth.gr)
- Επίκ. καθ. Αικατερίνη Τσαλαμπούνη, Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας ΑΠΘ (etsala@past.auth.gr)
- Παστ. Ulrike Weber, Ev. Kirche in deutscher Sprache, Θεσσαλονίκη (evkithes@otenet.gr)

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

- Ελένη Χρυσάφη, ΕΔΙΠ
- Δημοσθένης Κακλαμάνος, Διδάσκων
- Πέτρος Τούλης, Διδάκτωρ Θεολογίας
- Δημήτριος Κοντάκης, υποψ. διδακτ.
- Ιωάννα Γιαννακοπούλου, υποψ. διδακτ.
- Χριστίνα Μαντασασβίλη, υποψ. διδακτ.
- Γεώργιος Τσιούλος, υποψ. διδακτ.
- Αθηνά Γκουσδουβά, μεταπτ. φοιτ.
- Αχιλλεία Τζανάκη, μεταπτ. φοιτ.
- Νικόλαος Κότσαπας, προπτ. φοιτ.
- Κασσιανή Καραπαύλου, προπτ. φοιτ.